

راهبردهای مؤثر برای تقویت مهارت خواندن زبان انگلیسی در میان فراگیران نظامی

رضا قربانی^۱

چکیده

در دنیای نظامی معاصر، تسلط بر زبان انگلیسی، به‌ویژه مهارت خواندن، نقش مهمی در ارتقای توانمندی‌های ارتباطی، اطلاعاتی و عملیاتی نظامیان ایفا می‌کند. این مقاله با هدف بررسی راهبردهای مؤثر برای تقویت مهارت خواندن زبان انگلیسی در میان فراگیران نظامی تدوین شده است. در این راستا، ابتدا به تبیین اهمیت خواندن در بافت نظامی و ضرورت‌های آن پرداخته شده، سپس پیشینه پژوهش‌های داخلی و بین‌المللی مرتبط مرور گردیده است. مقاله با تحلیل چالش‌های اصلی، از جمله کمبود انگیزه، ضعف در واژگان تخصصی، و محدودیت منابع آموزشی در محیط‌های نظامی ادامه می‌یابد. در بخش راهبردها، شیوه‌هایی چون خواندن گسترده، استفاده هدفمند از متون تخصصی نظامی، به‌کارگیری فناوری‌های آموزشی، و طراحی فعالیت‌های تعاملی محور مورد بررسی قرار گرفته‌اند. نتایج نشان می‌دهند که بهره‌گیری از راهبردهای متنوع و متناسب با بافت نظامی، می‌تواند در ارتقای درک مطلب، افزایش دایره واژگان، و تقویت اعتماد به نفس زبان‌آموزان نظامی مؤثر واقع شود. در پایان، پیشنهادهایی برای بهبود برنامه‌های آموزشی و طراحی دوره‌های تخصصی زبان در نهادهای نظامی ارائه شده است. این مقاله می‌کوشد با تلفیق

^۱ دکتری مدیریت آموزش عالی- دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی. Rezaghorbani59@khu.ac.ir

دیدگاه‌های نظری و کاربردی، نقشی در ارتقای کیفیت آموزش زبان انگلیسی در حوزه نظامی ایفا کند.

واژگان کلیدی: مهارت خواندن، زبان انگلیسی، فراگیران نظامی، راهبردهای آموزشی، خواندن گسترده

مقدمه

در دنیای پرشتاب و پیچیده امروز، دسترسی سریع، دقیق و تحلیلی به اطلاعات بین‌المللی، به ویژه در حوزه‌های امنیتی، نظامی و فنی به یک الزام حرفه‌ای برای نیروهای مسلح بدل شده است و زبان انگلیسی به عنوان زبان بی بدیل غالب تولید علم، فناوری، سیاست، ارتباطات بین‌المللی و مقررات نظامی نهادهای چند ملیتی نظیر ناتو^۲ آموزش و توانمندسازی پرسنل نظامی برخوردار است. در این میان مهارت خواندن و درک مطلب نه تنها به عنوان یکی از چهار مهارت اصلی زبان بلکه ابزاری کلیدی برای پردازش و تحلیل فنی گزارش‌های اطلاعاتی، متون امنیتی و داده‌های میدانی را فراهم آورده و تسلط بر این مهارت، امکان بهره‌برداری از اسناد و انتقال اطلاعات حساس را به وجود می‌آورد. از این رو یک مولفه حیاتی در موفقیت عملیاتی‌های نظامی و تصمیم‌سازی استراتژیک به شمار می‌رود (طلعت زاده، ۱۳۹۹).

فراگیران نظامی اعم از دانش‌آموختگان دانشگاه‌های افسری یا نیروهای عملیاتی، برای استفاده از دستورالعمل‌ها، استانداردها، سامانه‌های تسلیحاتی، منابع آموزشی تخصصی و نیز تعامل با متحدان بین‌المللی ناگزیر از خواندن متون پیچیده و تخصصی به زبان انگلیسی هستند (خطیب و جنتی، ۲۰۱۵). با این حال آموزش زبان در این بستر با محدودیت‌های فراوانی همراه است: حجم بالای ماموریت‌های، فشردگی برنامه‌های آموزشی، ساختار سلسله‌مراتبی کلاسها و گاهی عدم انگیزه درونی یادگیری زبان دوم، شرایطی خاص و متفاوت با آموزش زبان در محیط‌های دانشگاهی یا مدنی پدید می‌آورد. افزون بر این، متون نظامی به‌طور معمول از واژگان خاص، اصطلاحات بین‌رشته‌ای، جملات فشرده و سبک نوشتاری رسمی و گاه رمزآلود برخوردارند که خواندن و درک آنها بدون مهارت راهبردی بسیار دشوار خواهد بود (بوردمن و همکاران، ۲۰۱۷).

در پاسخ به این چالش‌ها، نظریه‌های نوین آموزش زبان دوم، بر لزوم تجهیز زبان‌آموزان به راهبردهای شناختی و فراشناختی برای بهبود مهارت‌های خواندن تاکید دارند. این راهبردها نه تنها باعث تسهیل درک مفاهیم می‌شوند، بلکه کنترل آگاهانه فراگیر بر فرآیند خواندن را نیز

² NATO

افزایش می‌دهند. راهبردهایی چون فعال سازی دانش پیشین، پیش بینی محتوای متن، استفاده از قرائن زبانی، حدس معانی واژگان از بافت، مرور هدفمند، خودپرسش‌گری، و ارزیابی مستمر درک مطلب، از جمله تکنیک‌هایی هستند که در تقویت مهارت خواندن به ویژه در محیط‌های چالشی، بسیار مؤثر واقع شده‌اند (عطاری، ۱۳۹۹).

در محیط نظامی ضرورت دارد که این راهبردها در قالب آموزش هدفمند، منسجم و مبتنی بر نیازهای واقعی طراحی و اجرا شوند. پژوهشهای اخیر نشان می‌دهند که استفاده از متون واقعی مانند گزارشهای تاکتیکی، کتابچه‌های عملیاتی یا اخبار نظامی در کنار آموزش راهبردی خواندن، می‌توانند توانایی درک مطلب را در زبان‌آموزان نظامی به طرز چشمگیری افزایش دهند. این نوع آموزش موجب ارتقای انگیزه، افزایش حس مرتبط بودن محتوای زبانی با وظایف واقعی، و در نهایت تقویت کاربرد مهارت خواندن خواهد شد (عطاری، ۱۳۹۹).

با این وجود، بررسی تجربیات موجود حاکی از آن است که آموزش زبان در بسیاری از نهادهای نظامی، همچنان مبتنی بر روشهای سنتی، حفظ لغت و ترجمه‌محوری باقی مانده و به ندرت از آموزش راهبردمحور یا مبتنی بر تحلیل متون تخصصی استفاده می‌شود (دفتری فرد و کوشا، ۱۴۰۱). این در حالیست که شرایط امروز به ویژه با افزایش تعاملات نظامی بین‌المللی لزوم بازنگری در روشهای آموزش مهارتهای زبانی را دو چندان کرده است. آموزش زبان انگلیسی در ساختارهای نظامی نمی‌تواند صرفاً بر اساس مدل‌های دانشگاهی و عمومی طراحی شود. بلکه باید به اقتضائات روانی، زمانی، عملیاتی و انگیزشی فراگیران توجه ویژه داشته باشد.

مقاله حاضر با هدف بررسی راهبردهای علمی، کارآمد و متناسب با نیازهای واقعی فراگیران نظامی، تلاش می‌کند تا ضمن تبیین نظریه‌های بنیادین و شواهد پژوهشی روز آمد، پیشنهادهایی عملی برای مدرسان برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران نظامی در حوزه آموزش زبان انگلیسی ارائه دهد. تمرکز اصلی بر راهبردهایی است که بتوانند هم زمان با تقویت درک مطلب، انگیزه یادگیری، استقلال زبانی و آمادگی شناختی فراگیر را افزایش دهند. امید است این نوشتار، زمینه ساز ارتقای کیفیت آموزش مهارت خواندن در ساختارهای نظامی و حرکت به سوی آموزش‌های کاربردی، مؤثر و هدفمند در این حوزه حیاتی باشد.

مروری بر ادبیات پژوهش

مهارت خواندن به عنوان فرایندی پیچیده و چندوجهی تعریف میشود که شامل دریافت، رمزگشایی معانی، استنتاج، تحلیل و ارزیابی متن نیز می‌شود. تفسیر این مهارت نه تنها شامل توانایی شناخت حروف و کلمات، بلکه درک اطلاعات نوشتاری است. در محیط یادگیری زبان دوم، خواندن به مثابه تعامل فعال میان خواننده و متن است که در آن خواننده با استفاده از دانش زمینه‌ای و مهارت‌های راهبردی به درک متن می‌پردازد (حاتمی و دواتگری، ۲۰۱۷).

اجزای اصلی مهارت خواندن عبارتند از شناسایی واژگان و ساختارهای گرامری، درک سطح جمله و پاراگراف، تشخیص ایده اصلی و جزئیات، توانایی استنتاج و نتیجه‌گیری و سازماندهی و تلفیق اطلاعات متنی (حاتمی و دواتگری، ۲۰۱۷).

مطالعات روان‌زبان‌شناسی و علوم شناختی، خواندن را فرآیندی فعال می‌دانند که مستلزم مشارکت همزمان نظریه‌های اجزای مختلف شناختی است. نظریه‌های مهم در این حوزه شامل مدل‌های پردازش اطلاعات، مدل تعاملی و مدل سه جزیی هستند که بر اهمیت تعامل میان دانش پیشین، پردازش زبان و مهارت‌های شناختی تاکید دارند (اوکاشا، ۲۰۲۰).

مدل تعاملی بر این فرض استوار است که خواننده به طور همزمان (از بالا به پایین) دانش زمینه‌ای، پیش‌بینی (و پایین به بالا) تشخیص واژگان و جملات به درک متن می‌پردازد. همچنین، نظریه فراشناختی تاکید می‌کند که مهارت خواندن با خودآگاهی و کنترل آگاهانه بر فرایند خواندن ارتقا می‌یابد (الجبری، ۲۰۲۴). این دیدگاه به ویژه در آموزش زبان دوم، اهمیت آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی را نمایان می‌کند.

راهبردهای خواندن شامل تکنیک‌ها و فرایندهایی است که زبان‌آموزان برای فهم بهتر متن به کار می‌گیرند و به آن کمک می‌کنند تا فرایند خواندن را به صورت موثر مدیریت کنند. این راهبردها را معمولاً در سه دسته اصلی شناختی، فراشناختی و تعاملی تقسیم‌بندی می‌کنند (الجبری، ۲۰۲۴).

راهبردهای شناختی شامل فعالیتهای مستقیم روی متن مانند حدس معانی، یادداشت‌برداری، سازماندهی اطلاعات و مرور است. راهبردهای فراشناختی شامل برنامه‌ریزی، نظارت بر درک مطلب، خودارزیابی و تنظیم فرایند یادگیری است. راهبردهای تعاملی بر تعامل بین خواننده و متن و همچنین استفاده از منابع بیرونی مانند گفتگو با دیگران با استفاده از ابزارهای کمکی تمرکز دارد (الجبری، ۲۰۲۴).

مطالعات متعدد نشان داده‌اند که آموزش این راهبردها موجب افزایش خودکارآمدی، بهبود مهارت خواندن و ارتقای انگیزه یادگیری می‌شود. به کارگیری این راهبردها به ویژه در یادگیری زبان دوم از اهمیت بالایی برخوردار است؛ زیرا زبان‌آموزان با چالش‌های بیشتر واژگانی و ساختاری مواجه‌اند.

این در حالیست که مطالعات خاص در حوزه آموزش زبان به فراگیران نظامی کمتر است اما پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهند که استفاده از راهبردهای یادگیری فعال و مبتنی بر متون اصیل، می‌تواند اثربخشی آموزش مهارت خواندن را در این گروه افزایش دهد. همچنین تحقیقات اخیر تاکید دارند که محیط‌های آموزشی نظامی باید با توجه به شرایط خاص فراگیران، مانند محدودیت زمانی و فشارهای محیطی، برنامه‌ریزی شوند (دفتری فرد و کوشا، ۱۴۰۱).

یکی از چالش‌های اصلی در آموزش نظامی، تطبیق متون آموزشی با نیازهای عملیاتی و تخصصی فراگیران است. تحقیقات نشان می‌دهد که استفاده از متون تخصصی و مرتبط با وظایف واقعی، نه تنها انگیزه یادگیری را افزایش می‌دهد، بلکه توانایی کاربردی خواندن را بهبود می‌بخشد. علاوه بر این آموزش راهبردهای فراشناختی به فراگیران نظامی کمک می‌کند تا خود را در فرایند یادگیری کنترل کنند و با استرس و فشارهای محیطی بهتر مقابله نمایند (رضاسلطانی و همکاران، ۲۰۲۲).

نتیجه‌گیری این مطالعات بر این نکته تاکید دارد که ترکیب آموزش راهبردی خواندن با استفاده از منابع تخصصی، به ویژه در محیط‌های نظامی، زمینه ساز بهبود مهارت‌های خواندن و کارآمدی بیشتر آموزش زبان انگلیسی خواهد بود.

مبانی نظری و چارچوب مفهومی

یادگیری زبان دوم، به‌ویژه در بافت‌های تخصصی مانند محیط‌های نظامی، نیازمند تبیین دقیق نظریه‌هایی است که به چگونگی پردازش زبان، رشد واژگان، و ارتقای مهارت‌های درک مطلب می‌پردازند. یکی از نظریه‌های بنیادین در این زمینه، نظریه "درونداد قابل فهم" است که توسط کراشن^۴ مطرح شد. این نظریه تأکید دارد که زبان‌آموزان زمانی بهترین یادگیری را تجربه می‌کنند که در معرض متونی قرار گیرند که اندکی فراتر از سطح فعلی آن‌هاست ($i+1$). این اصل در راهبرد خواندن گسترده نیز مصداق دارد، جایی که زبان‌آموز از طریق مواجهه مستمر با متون

⁴ Krashen

غیردرسی و متنوع، به گسترش طبیعی دامنه واژگان و تقویت مهارت خواندن دست می‌یابد. (چینپاگدی و گو، ۲۰۲۴)

از سوی دیگر، نظریه طرح‌واره^۵ بر نقش پیش‌دانسته‌ها و ساختارهای ذهنی خواننده در تفسیر و درک متون تأکید دارد. در بافت نظامی، آشنایی قبلی با مفاهیم، اصطلاحات و ساختارهای خاص این حوزه می‌تواند نقش مهمی در افزایش درک مطلب ایفا کند. همچنین، دیدگاه‌های شناختی مانند پردازش فعال اطلاعات، بر تعامل بین حافظه کاری، دانش زبانی و مهارت‌های شناختی در فرآیند خواندن تمرکز دارند (زینگرا و همکاران، ۲۰۱۷).

در چارچوب مفهومی این مقاله، فرض بر این است که با ترکیب اصول نظری یادگیری زبان، به‌ویژه از منظر نظریه‌های درون‌داد قابل فهم و طرح‌واره، و تلفیق آن با روش‌های عملی همچون خواندن گسترده، استفاده از متون تخصصی، و فناوری‌های آموزشی، می‌توان روشها و پیشنهادات اثربخشی برای آموزش مهارت خواندن به زبان‌آموزان نظامی ارائه داد. این موارد، همزمان بر عوامل زبانی، شناختی و بافتی تأکید دارد و رویکردی چندبعدی را برای بهبود خواندن در محیط‌های نظامی پیشنهاد می‌کند.

چالش‌های فراگیران نظامی در مهارت خواندن زبان انگلیسی

آموزش زبان انگلیسی به نیروهای نظامی با مجموعه‌ای از چالش‌های خاص روبروست که آن را از آموزش زبان در محیط‌های دانشگاهی یا غیرنظامی متمایز می‌کند. فشارهای روانی و جسمی، محدودیت‌های زمانی، نیاز به یادگیری سریع و کارآمد، و همچنین ماهیت تخصصی متون و زبان، از جمله مهم‌ترین عوامل این چالش‌ها هستند (دفتری فرد و کوشا، ۱۴۰۱).

۱- محدودیت‌های زمانی و فشردگی برنامه‌های آموزشی

یکی از بارزترین چالش‌ها، زمان محدود اختصاص یافته به آموزش زبان در ساختارهای نظامی است. نیروهای نظامی معمولاً باید در دوره‌های فشرده و کوتاه مدت، زبان انگلیسی را فرا بگیرند تا بتوانند در مأموریت خود به سرعت از مهارت‌های زبانی استفاده کنند. این موضوع باعث می‌شود فرصت لازم برای یادگیری عمیق و تمرین کافی مهارت خواندن فراهم نشود.

۲- پیچیدگی و تخصصی بودن متن

⁵ Schema Theory

متن آموزشی و عملیاتی در حوزه نظامی معمولاً دارای اصطلاحات تخصصی، جملات پیچیده و ساختارهای رسمی هستند که فهم آنها بدون دانش پیشین و آموزش راهبردی دشوار است. این موضوع باعث ایجاد فاصله بین توانایی‌های زبان عمومی و نیازهای واقعی عملیاتی می‌شود.

۳- فشارهای روانی و محیطی

شرایط محیطی و فشارهای ناشی از وظایف نظامی، مانند استرس، خستگی و مسئولیتهای سنگین، توانایی یادگیری و تمرکز زبان‌آموزان را کاهش می‌دهد. این عوامل باعث می‌شوند که فراگیران در فرایند خواندن دچار اختلال شوند و نتوانند بهره‌وری لازم را از آموزش کسب کنند.

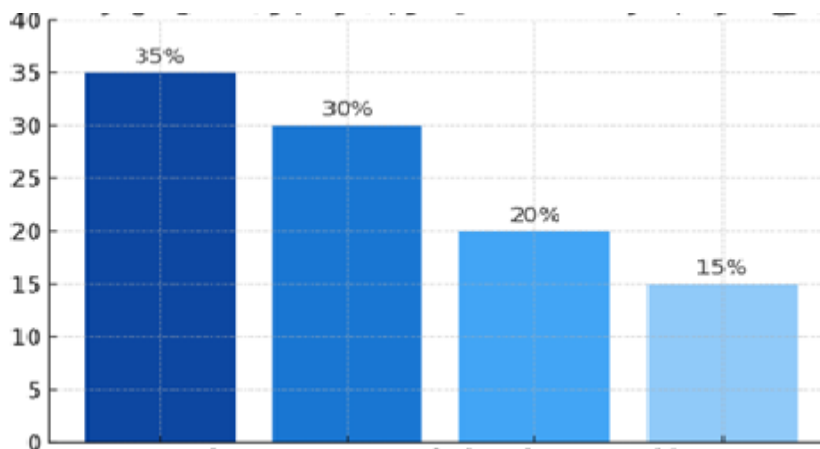
۴- انگیزه و باورهای مرتبط با یادگیری زبان

باورهای منفی نسبت به یادگیری زبان دوم، کمبود انگیزه و عدم ارتباط ملموس میان زبان انگلیسی و وظایف روزمره، موجب کاهش تمایل به یادگیری می‌شوند. نیروهای نظامی ممکن است احساس کنند که زبان انگلیسی تنها یک ضرورت اداری است و به اندازه کافی کاربرد عملی ندارد.

جدول ۱: چالشهای زبان‌آموزان نظامی در موضوع یادگیری زبان انگلیسی

چالشها	توضیح	تأثیر بر یادگیری
محدودیت زمانی	دوره های کوتاه و فشرده	کاهش فرصت تمرین و یادگیری عمیق
متون تخصصی	اصطلاحات و ساختارهای پیچیده	دشواری در درک و تحلیل متن
فشارهای روانی و محیطی	استرس، خستگی و مسئولیتهای سنگین	کاهش تمرکز و بهره‌وری
انگیزه پایین	باورهای منفی و کمبود ارتباط با نیازهای عملیاتی	کاهش تمایل و مشارکت فعال در فرایند یادگیری

نمودار تاثیر چالش‌ها بر میزان موفقیت یادگیری

این نمودار نشان می‌دهد که محدودیت زمانی و متون تخصصی بیشترین تأثیر منفی را بر کیفیت آموزش مهارت خواندن دارند (دفتری فرد و کوشا، ۱۴۰۱):

- محدودیت زمانی: ۳۵٪
- متون تخصصی: ۳۰٪
- فشارهای روانی و محیطی: ۲۰٪
- انگیزه پایین: ۱۵٪

راهبردهای پیشنهادی برای تقویت مهارت خواندن زبان انگلیسی

آموزش مهارت خواندن به نیروهای نظامی، با توجه به شرایط و نیازهای خاص این گروه، نیازمند به‌کارگیری مجموعه‌ای از راهبردهای آموزشی مؤثر است که بتوانند چالش‌های محیط نظامی را پوشش دهند و یادگیری را تسهیل کنند. در ادامه، مهم‌ترین و کاربردی‌ترین راهبردهای

پیشنهادی که بر اساس مطالعات علمی و تجارب آموزشی به اثبات رسیده‌اند، به تفصیل بررسی می‌شوند (چاموت، ۲۰۱۴).

۱. استفاده از متون تخصصی و کاربردی مرتبط با مأموریت‌های نظامی

انتخاب متون تخصصی و مرتبط با زمینه‌های عملیاتی و وظایف نظامی، نقش بسیار مهمی در افزایش انگیزه و تقویت مهارت خواندن دارد. این متون، علاوه بر ارائه واژگان و اصطلاحات فنی، زمینه آشنایی با ساختارهای زبانی و مفاهیم کلیدی حوزه نظامی را فراهم می‌کنند. همچنین، کاربردی بودن این متون باعث می‌شود که یادگیری برای فراگیران ملموس و هدفمند باشد و در موقعیت‌های واقعی بتوانند از آن بهره‌مند شوند (چاموت، ۲۰۱۴).

۲. آموزش راهنماهای شناختی و فراشناختی برای خودمدیریتی یادگیری

راهنماهای شناختی مانند پیش‌بینی محتوا، حدس معنی واژه‌های ناآشنا بر اساس متن، خلاصه‌نویسی و تفکیک اطلاعات کلیدی از جزئیات، به فراگیران کمک می‌کند تا متن‌ها را به صورت عمیق‌تر و دقیق‌تر درک کنند. در کنار آن، راهنماهای فراشناختی شامل برنامه‌ریزی قبل از خواندن، نظارت بر فهم در حین خواندن و ارزیابی عملکرد پس از خواندن، باعث افزایش خودآگاهی فراگیران نسبت به فرایند یادگیری می‌شود و قدرت کنترل آنها بر یادگیری را افزایش می‌دهد (چاموت، ۲۰۱۴).

۳. آموزش تعاملی و مشارکت گروهی

تشویق فراگیران به مشارکت در فعالیت‌های گروهی مانند بحث و تبادل نظر در مورد متن‌ها، حل مسئله‌های مشترک و ارائه خلاصه‌های گروهی، موجب می‌شود که افراد به یادگیری فعال و انتقادی روی بیاورند. این روش، علاوه بر تقویت مهارت خواندن، مهارت‌های ارتباطی و همکاری را نیز در محیط نظامی ارتقا می‌دهد و حس تعلق و انگیزه را افزایش می‌دهد (فونتنس و همکاران، ۲۰۱۵).

۴. بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی

در محیط‌های نظامی که دسترسی به منابع آموزشی سنتی ممکن است محدود باشد، استفاده از فناوری‌های آموزشی نوین مانند نرم‌افزارهای آموزش زبان، پلتفرم‌های آنلاین، اپلیکیشن‌های تعاملی و کتاب‌های الکترونیکی، می‌تواند نقش بسزایی در تسهیل یادگیری و افزایش دسترسی

فراگیران به منابع آموزشی داشته باشد. همچنین، فناوری می‌تواند امکاناتی مانند بازخورد فوری، تمرین‌های تعاملی و سنجش پیشرفت را فراهم کند (فونتس و همکاران، ۲۰۱۵).

۵. تقویت انگیزه و باورهای مثبت نسبت به یادگیری زبان

ایجاد انگیزه پایدار در فراگیران نظامی با تأکید بر اهمیت زبان انگلیسی در موفقیت مأموریت‌ها و ارتقای حرفه‌ای افراد، از اهمیت بالایی برخوردار است. استفاده از بازخوردهای مثبت، هدف‌گذاری‌های کوتاه‌مدت و ملموس، و نمایش کاربردهای واقعی زبان انگلیسی در محیط عملیاتی، به افزایش تعهد و علاقه‌مندی فراگیران کمک می‌کند (الایوبی و همکاران، ۲۰۱۷).

۶. تمرین مکرر و توزیع شده با فواصل زمانی مناسب

مطالعات نشان داده‌اند که تمرین مکرر و توزیع شده با فاصله‌های زمانی منظم، یادگیری و حفظ اطلاعات را بهبود می‌بخشد. این روش به ویژه در محیط‌های پرتنش نظامی که فرصت تمرین مداوم وجود ندارد، می‌تواند به حفظ و تقویت مهارت خواندن کمک کند (ایندریانی و پرتیوی، ۲۰۲۳).

۷. ترکیب خواندن گسترده و عمیق

ترکیب فعالیت‌های خواندن گسترده (مطالعه متن‌های متنوع و زیاد برای افزایش سرعت و روانی خواندن) و خواندن عمیق (تمرکز بر درک دقیق و تحلیل متن‌های تخصصی) باعث می‌شود فراگیران توانایی‌های خود را در دو بعد سرعت و دقت بهبود بخشند. این ترکیب به افزایش مهارت‌های شناختی و درک مطلب کمک شایانی می‌کند (المصری و نجار، ۲۰۱۵).

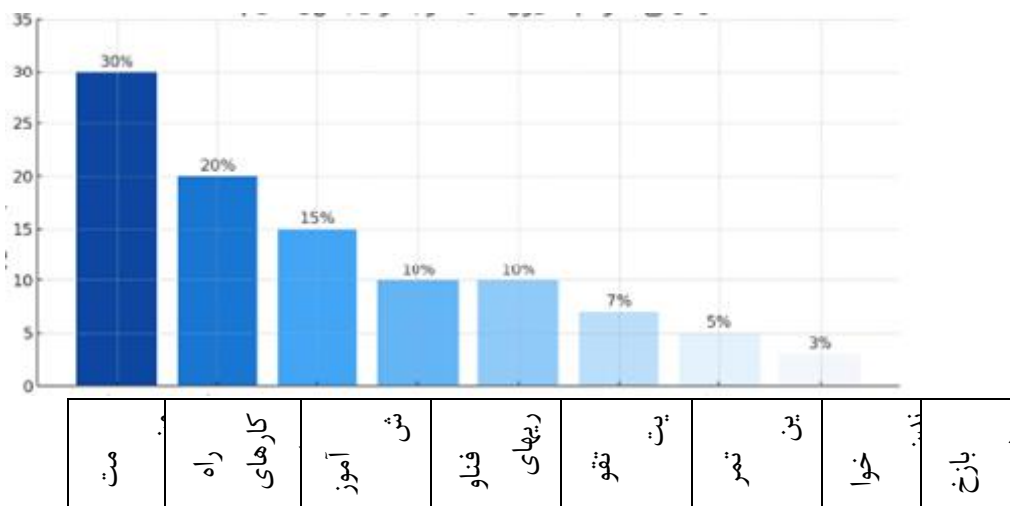
۸. استفاده از بازخورد و ارزیابی مستمر

ارائه بازخورد مستمر و دقیق به فراگیران در مورد نقاط قوت و ضعفشان، باعث افزایش خودآگاهی و امکان اصلاح راهبردهای یادگیری می‌شود. ارزیابی منظم و متنوع، از طریق آزمون‌های تشخیصی و عملکردی، به شناسایی نیازهای آموزشی و تنظیم برنامه‌های یادگیری کمک می‌کند (المصری و نجار، ۲۰۱۵).

جدول ۲: خلاصه راهنماها، اهداف و تأثیرات آنها

تأثیر بر یادگیری	هدف	راهنما
تقویت مهارت خواندن در زمینه عملیاتی	افزایش انگیزه و کاربردی بودن یادگیری	استفاده از متون تخصصی
افزایش دقت و کنترل بر فرایند خواندن	بهبود درک عمیق و خودمدیریتی یادگیری	آموزش راهنماهای شناختی و فراشناختی
ارتقای مهارت‌های خواندن و ارتباطی	افزایش یادگیری فعال و همکاری	آموزش تعاملی و مشارکت گروهی
افزایش کیفیت و کمیت تمرین‌ها	تسهیل دسترسی به منابع و تمرین تعاملی	بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی
افزایش مشارکت فعال در یادگیری	افزایش تعهد و علاقه‌مندی	تقویت انگیزه و باورهای مثبت
افزایش ماندگاری یادگیری	بهبود حفظ و تثبیت مهارت	تمرین مکرر و توزیع شده
تقویت مهارت‌های شناختی و درک مطلب	بهبود سرعت و دقت خواندن	ترکیب خواندن گسترده و عمیق
افزایش اثربخشی یادگیری	شناسایی نقاط ضعف و بهبود مستمر	استفاده از بازخورد و ارزیابی مستمر

نمودار اهمیت نسبی راهبردهای تقویت مهارت خواندن

نتیجه گیری

مهارت خواندن زبان انگلیسی به عنوان یکی از مهارت های کلیدی در یادگیری زبان دوم، نقش بسیار مهمی در موفقیت تحصیلی و حرفه ای فراگیران نظامی ایفا می کند. نتایج این پژوهش نشان داد که فراگیران نظامی با چالش ها و موانع متعددی در مسیر تقویت این مهارت مواجه هستند که از جمله آن ها می توان به محدودیت های زمانی، کمبود منابع آموزشی تخصصی، ضعف در بهره گیری از راهبردهای مؤثر خواندن و نگرش های منفی نسبت به زبان انگلیسی اشاره کرد. این موانع موجب کاهش کیفیت یادگیری و درک متون تخصصی شده و می توانند مانع پیشرفت مستمر در مهارت خواندن شوند.

از سوی دیگر، راهبردهای آموزشی هدفمند و متناسب با شرایط خاص نظامی، می توانند به طور مؤثری به رفع این موانع کمک کنند. به کارگیری منابع آموزشی مرتبط با حوزه نظامی و امنیتی، آموزش راهبردهای فعال خواندن مانند پیش خوانی، حدس معنای کلمات از بافت و یادداشت برداری، و ایجاد انگیزه در فراگیران از طریق روش های مشارکتی و کاربردی، از جمله راهکارهای کلیدی برای ارتقاء این مهارت هستند. همچنین، توجه به عوامل روان شناختی، از جمله کاهش اضطراب زبانی و بهبود نگرش نسبت به زبان انگلیسی، می تواند نقش مؤثری در افزایش خودباوری و اعتماد به نفس فراگیران داشته باشد.

به طور کلی، این پژوهش نشان داد که موفقیت در تقویت مهارت خواندن زبان انگلیسی در محیط‌های نظامی نیازمند رویکردی جامع و همه‌جانبه است که هم جنبه‌های آموزشی و هم جنبه‌های روانی، فرهنگی و سازمانی را در نظر بگیرد. مسئولان آموزشی نظامی با بهره‌گیری از نتایج این پژوهش می‌توانند برنامه‌های آموزشی اثربخش‌تری طراحی و اجرا کنند که منجر به افزایش کیفیت آموزش، بهبود عملکرد حرفه‌ای و ارتقاء توانمندی‌های ارتباطی نیروهای نظامی در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی خواهد شد.

پیشنهادهای

۱. طراحی منابع آموزشی تخصصی و کاربردی

سازمان‌های آموزشی نظامی باید منابعی متناسب با نیازهای خاص نیروهای نظامی تولید کنند که شامل متون تخصصی، اصطلاحات فنی و موضوعات مرتبط با مأموریت‌های نظامی باشد. این منابع باید علاوه بر متون چاپی، در قالب دیجیتال و تعاملی نیز ارائه شوند.

۲. آموزش راهنماهای مؤثر خواندن

برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه برای آموزش راهنماهای فعال خواندن مثل پیش‌خوانی، یادداشت‌برداری، حدس معنای واژه‌ها از بافت و تحلیل ساختار متنی، که به افزایش سرعت و دقت درک مطلب کمک می‌کند.

۳. افزایش انگیزه و کاهش اضطراب زبانی

برنامه‌هایی برای تقویت انگیزه یادگیری از طریق استفاده از روش‌های مشارکتی، بازی‌های آموزشی و تمرین‌های کاربردی طراحی شود. همچنین، حمایت روانی برای کاهش اضطراب و ایجاد نگرش مثبت نسبت به زبان انگلیسی باید در نظر گرفته شود.

۴. استفاده از فناوری‌های نوین آموزش

بکارگیری نرم‌افزارهای آموزش زبان، پلتفرم‌های آنلاین و اپلیکیشن‌های موبایل که امکان تمرین مهارت خواندن را به صورت مداوم و در هر زمان فراهم می‌کنند، می‌تواند به تسهیل یادگیری کمک کند.

۵. تربیت معلمان متخصص

توجه به آموزش و ارتقاء مهارت‌های معلمان زبان انگلیسی در زمینه آموزش تخصصی مهارت خواندن در محیط‌های نظامی اهمیت دارد تا بتوانند با دانش و مهارت کافی به آموزش مؤثر بپردازند.

۶. ارزیابی مستمر و بازخورد سازنده

برگزاری آزمون‌ها و ارزیابی‌های مستمر همراه با ارائه بازخورد دقیق و کاربردی به فراگیران، موجب ارتقاء کیفیت یادگیری و تشخیص نقاط ضعف برای اصلاح برنامه‌های آموزشی می‌شود.

۱. طلعت‌زاده، م. (۱۳۹۹). نقش دانش واژگان و دستور در مهارت خواندن زبان انگلیسی در میان دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی ایران: بررسی مدل‌های ساختاری. *فصلنامه زبان پژوهی*، ۱۲ (۳۶)، ۱۰۵-۱۲۸.
۲. دفتری‌فرد، پ. و کوشا، م. (۱۴۰۱). وضعیت، ضرورت و کاربرد آموزش زبان انگلیسی در دانشگاه‌های نظامی ایران: دیدگاه فرماندهان ارشد. *فصلنامه مدیریت نظامی*، پاییز ۱۴۰۱، ۱۲۳-۱۶۴.
۳. عطاری، م. (۱۳۹۹). مهارت زبانی خواندن و تأثیر آن در آموزش زبان انگلیسی. *همایش ملی پژوهش‌های نوین در علوم انسانی*، تهران.

References

- Al Ayubi, S., Rashid, H., & Al-Samarraie, H. (2017). Reading strategies and reading achievement in middle school Kazakhstani learners. *SAGE Open*, 7(3), 1–9. <https://doi.org/10.1177/2158244017730078>
- Al Masri, A., & Najjar, M. (2015). Improving reading skills through self-directed strategy among EFL students in Jordan. *International Journal of Humanities and Social Science Review*, 2(6), 1–10.
- Boardman, A. G., Boelé, A. L., & Klingner, J. K. (2017). Strategy instruction shifts teacher and student interactions during text-based discussions. *Reading Research Quarterly*, 53(2), 175–195. <https://doi.org/10.1002/rrq.179>
- Chamot, A. U. (2014). The role of learning strategies in second language acquisition. In C. Griffiths & Z. Tajeddin (Eds.), *Learner contributions to language learning: New directions in research* (pp. 25–43). Routledge.
- Chinpakdee, M., & Gu, P. Y. (2024). The impact of explicit strategy instruction on EFL secondary school learners' reading. *Language Teaching Research*, 28(1), 296–319. <https://doi.org/10.1177/13621688221118528>

- Fontes, A. B. A. da L., de Oliveira, A. B., & Fontes, A. B. (2015). Lower intermediate ESL learners improve reading recall through use of text structure strategy. *Linguagem & Ensino*, 18(2), 275–301. <https://doi.org/10.17851/1983-3652.18.2.275-301>
- Hatami, M., & Davatgari Asl, H. (2017). The reading strategies used by EFL students: A case of Iranian advanced learners. *Journal of Language Teaching and Research*, 8(6), 1223–1230. <https://doi.org/10.17507/jltr.0806.15>
- Indriyani, G., & Pertiwi, I. S. (2023). Exploring the reading strategies used by EFL students on academic articles. *PANYONARA: Journal of English Education*, 5(2), 173–184. <https://doi.org/10.33557/je.v5i2.2834>
- Khatib, M., & Seyran Jannati, S. (2015). Comprehension strategy instruction and Iranian EFL learners' reading anxiety and comprehension. *Issues in Language Teaching*, 4(2), 57–79.
- Okasha, M. A. (2020). Using strategic reading techniques for improving EFL reading skills. *Arab World English Journal*, 11(2), 311–322. <https://doi.org/10.240>